

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS
ÚTINAPLÓJA
1821-1822.

ELŐSZÓ.

Egy napi könyvet kell tartani annak, aki életét, mint egy egészet át akarja futni tekintetével s a multat használni kívánja a jövőre és jelenvalóra. De midőn létének tragicomediájából egy jelenést jegyez fel s utazásának történeteit írja, ne forogjon sem annak valaki előtt való felolvasása s a sajtó alá való menése eszébe, különben a maga mentségére s nem tulajdon tanuságára ír.

Nincs belső valóságunknak egy hűségesebb tüköre, mint egy ily naponként folytatott autobiographia. Gyakran, repülő életünk ezen képei előtt állva csodáljuk, hogy az egy-két esztendővel öregedett alig esmér reá a kevés évekkel ifjabb önnön-magára. Mint egy csak most nemesi címet nyert büszkeséggel, nézünk ma - egy egész éjellel bölcsőbbek - a tegnapi csak paraszt vagy polgári napra. Ily nagy a környülmények hatalma! Gunyoljuk egy megejtett hibánkat s ha azon környüállások jelennének újra meg, jórészt másodszor esnénk abba a

hibába.

Csak hogy soha is ezeknek olvasásában az előbbi jobb ember szemlélésén, annak feddő tekintetére, ne kellessék elsárgulnom!

*

Wesselényi Miklós úti naplójának e sajátkezűleg irt bevezetéséhez csak rövid életrajzát óhajtottuk csatolni.

Wesselényi Miklós 1796. dec. 30-án született Zsibón, mint idb. Wesselényi Miklós és Cserey Heléna 13-ik és utolsó gyermeke. Örökölte édes apja hatalmas erejét, hirtelen haragvó természetét és észbeli tehetségét. Nemes szíve pedig bizonyára a csalódásokban gazdag, a lemondásban állhatatos anyai szívnek volt öröke. Nevelője Pataky Mózes minden talentumát a legjobb irányban fejlesztette.

Közpályáját 1818-ban a megyegyűléseken kezdte, hol tüzes kuruc szónoklataival, általános feltűnést keltett. 1820-ban ismerkedett meg Széchenyivel, s a "legnagyobb magyar" értelmére, gondolatvilágára s egész lelkületére óriás hatással volt. Ekkor határozták el, hogy Német-, Francia- és Angolországot bejárva, főleg gazdasági téren szerzett tapasztalataikkal igyekezzenek segíteni tulajdon hazájukon. Visszatérve ez utról, mindketten az országgyűlési főrendi ellenzék vezérei lettek. Céljaik kivitelében eltértek s ezért Wesselényi más úton indult. Barátságuk ezáltal mind lazult, végre a politika teljesen szétválasztotta a két hív barátot.

Wesselényi az 1834-iki országgyűlésen vitte a legnevezetesebb szerepet, mely után szilaj beszédeiért a magyar és erdélyi kir. táblák perbe fogták. Perét Kölcsey védelmezte. Még mielőtt elfogták volna 1838-ban a pesti árvíz alkalmával, hol száz és száz szegény embernek mentette meg életét és vagyonát, népszerűségét és hírnevét a legmagasabb fokig növelte.

Ítélete kihirdetése után a budai várban, majd önkéntes száműzetésben Gräfenbergben töltötte fogságát. Hosszas távollét után az 1848-as események szólították haza, de már nem tudott úgy hatni, mint 18 évvel ezelőtt. Elkeseredve vonult vissza ismét Gräfenbergbe, s midőn 1850-ben ismét vissza akart térni Erdélybe, útközben meghült és április 30-án Pesten tüdőgyulladás következtében meghalt. Hamvai a zsibói családi sírboltban nyugszanak.

1821.

Sibó szept. 23-án. Itthon hagyandó rendeléseim írásában sokkal hajnal előttől fogva elmerülve, a szép reggel meglepe s a hatalmas világosság közeledése előlé s sürgőssé tevé éjjeli gyertyám gyenge fényét, éppen úgy, mint a népek között egy a durva sötétségben szépen s haszonnal fénylő Észnek egy nála sokkal hatalmasabb Lélek megjelenése, ha való érdemeit nem is, de tündöklését elhalványítja, elszünteti. Én is épen úgy tevék a sötétségben igen jól használt világosítómmal, mint a népek a magukéval, azaz félretevém, csak talán igazságosabban, mert ezek mily gyakran nézik megvető nevetséggel a nagyobb fény

feltetszésével előbbeni világosítójuk elhalványodott gyenge fényét, én pedig meggondolám gyertyám eloltásakor azt, amit a népeknek is oly jó volna meggondolni, hogy a közönséges megvilágosodás nem ezen már erő nélkül való fénynek haszon nélküli valóságát bizonyítja, hanem csak az előbbeni sötétségnek nagy voltát s szemeim gyengeségét érezteti, amelyben ezek csak e gyenge világnak nem létében is éppen semmit sem láttunk volna.

A falu csendes lakóseit isteni tiszteletre szólító harang megkondula. Különös s ellágyító érzést serkentének fel bennem busan dunnogó hangjai annak meggondolásával, hogy vajjon fogom e többé hallani. A vasárnapi templombasietőkkel én is elindulék. Minő érzemények gerjedének fel lelkembe e szent helyre való belépésemmel. Itten, hol a gyermek együgyü kéréseit ártatlan bizodalommal bocsájtotta fel szent trónusod elébe, hol az ifju enyhülve sirta ki panaszait, hol oly sokszor adtam szép érzésekért, boldog pillanatokért buzgón hálákat kedves jó Anyámmal együtt, az enyéim közt, úgy lehet, soha, sohasem foglak többé imádni, nagy Isten! Talán áhítatosabban soha nem könyörögtem s bizonyosan egy templomnak is büszke boltozati s a legmenyeibb muzsika karoknak bájos hangjai oly olvadó érzést bennem nem fognak szülni, mint ezen templom durva menyegzetei s a falusi mester rekedező éneke. Erős férfiasság! tisztelt törvényed ellágyulást nem szenved, szentül fogadom, hogy cselekedeteimben csak a kötelességtől mérsékelt hajthatatlan erő fog mindig uralkodni, de bocsáss meg, érzéseimnek e köncseppeket kellett áldoznom.

<http://mek.oszk.hu/09200/09257/>